

links: Met de nieuwe mast en giek van Ventis en de nieuwe zeilen van Zeilmaker Molenaar uit Grou is de Vlieland weer een plaatje!

boven: Martin Dielen, enthousiaste beheerder van een mooi stuk maritiem erfgoed

te zwaar ook om ermee te zeilen, maar er was wel een zee van ruimte aan boord. Dit schip werd in 2005 weer verkocht en in 2008 vonden ze in een zijrivier van de Weser bij Elsfléth de toen zwaar verwaarloosde *Vlieland*, die z'n leven honderd jaar eerder begon in de visserij.

Bijverdiene

In 1909 werd de EH 64 *Drie Gezusters* in opdracht van visserman Jan Goos gebouwd op de werf van C. Appelo in Zwartsluis. De naam was naar aanleiding van de drie dochters van Jan Goos. Deze Enkhuizer visserman verdiende – als er niet werd gevestigd – aardig bij met het varen met betalende gasten. Aanvankelijk werd er een zeildoekse overkapping over het ruim gemaakt, die later werd vervangen door een vaste roef. (In 1916 zou Goos zelfs een aakjacht laten bouwen speciaal voor de verhuur. Lees hierover het artikel 'De Bries, Lemsteraakjacht van Jan Goos', geschreven door Jan Brilleman in SdZ 1991.8. Dit jacht werd tien jaar geleden volledig gerestaureerd door Jappie Strikwerda, zie SdZ 2012.9).

Na zes jaar verkoopt Jan Goos zijn aak als pleziervaartuig aan O.M. Fürst te Amsterdam. De naam wordt gewijzigd in *Razende Bol*. Een naam die we dan regelmatig tegenkomen bij wedstrijden waaraan bijvoorbeeld ook de *Trekvogel* en de *Rob* van de fam. Bon meedoen.

Verbouwing

In 1920 wordt het jacht wederom verkocht, nu aan W.H. Kersken, een transportondernemer uit Gendringen. Maar de heer Fürst koopt het jacht zeven jaar later weer terug en laat de roef van Jan Goos verbouwen tot een salon, drie slaaphutten en een dekhuis, van waar uit tijdens het zeilen beschut naar buiten kan worden gekeken. Ook in de haven liggend heb je zo een goed uitzicht op de andere jachten.

Het woelige leven van de Vlieland

In 2008 vonden Martin Dielen en zijn vrouw Ariane van Riesenbeck in een zijrivier van de Weser bij Elsfléth de zwaar verwaarloosde Vlieland. De aak was toen al een eeuw oud en had een lange mars langs verschillende eigenaren achter de rug. Martin en Ariane pakten de restauratie op en stuurden het jacht daarna op 'Tour de France'. Door: Wim de Bruijn

Grappig om na ruim 50 jaar weer op een jacht te stappen waar je als 25-jarige nauw bij betrokken was. Toen werd de *Vlieland* naar Frankrijk verkocht, maar nu zijn we op het Lauwersmeer aanbeland, waar het schip nu ligt. Martin Dielen (63) ken ik ook al 45 jaar: in 1978 kwam hij als 18-jarige knaap met zijn vader Willi naar de HISWA om er oude exemplaren van Spiegel der Zeilvaart te kopen op onze stand die toen overigens precies een vierkante meter groot was.

De familie Dielen bezat in die tijd de *Vrouwse Elske*, een van de eerste door Gipon ontworpen en door Van Waveren geleverde Vollen-

hovense bollen van 8,50 m waar het gezin jarenlang mee op vakantie ging - met maar liefst vier zonen en drie dochters! Ook zeilwedstrijden werden niet gemedend. Tijdens hun studententijd in de jaren tachtig nam het gezin zelfs deel aan de toen legendarische Muider Hardzeildagen.

Toen het jachtje voor het varen met een steeds groeiende groep van vrienden echt te klein werd schaften Martin en Ariane in 1992 een grote Waalschokker aan, de *Bollevaer*, en maakten met de volledige verbouwing van het voorschip voor het eerst kennis met het sprookje "koop een boot – werk je dood". Veel

rechts: Close up van de kuip. Achter het roer zit vader Schoen. De toen nog jeugdige Jan Schoen zwaait naar de fotograaf. Het doghouse is goed te zien. (foto: ir Jan Loeff)

midden: De Vollenhovense Bol Vrouwe Elske tijdens de tewaterlating in 1962. Ir. Jan Loeff maakte deze foto en zoon Jan Paul figureerde op de voorgrond. Sinds 1972 is dit met teakhouten opbouw afgewerkte scheepje in eigendom van de familie Dielen, waar, met tot 7! kinderen tochten naar de Oostzee werden gemaakt.

onder: Verkoopadvertentie in het tijdschrift Watersport in 1972. We waren toen ook al jachtbemiddelaar! De oplettende lezer ziet hier het jarenlange redactieadres van de Spiegel. Ons toenmalig woonadres was ook jarenlang kantooradres van het Bureau voor Jachtbouw en watersport, waarin ik 12 jaar lang met Jaap Kramer samenwerkte

In zijn boek *Hollandse jachten van de toekomst*, een uitgave uit 1967, beschrijft Hein Kersken sr. tal van ontwerpen die hij maakte voor ronde en platbodemjachten. Hij was een ontwerper die het lef had om vooruitstrevende lijnen op papier te zetten. In 1965 werd er naast onze stand op de HISWA zelfs een nieuwgebouwde stalen hoogaars naar ontwerp van Kersken geëxposeerd. In het boek zijn ook de tekeningen en een foto van de *Vlieland* met het doghouse opgenomen.

Het eikenhouten interieur met fraai ingelegde panelen en met de mooie glas-in-lood deuren die het jacht nog steeds sieren stamt waarschijnlijk uit de tijd van het doghouse. Verder is er in de loop der jaren veel aan het schip verbouwd, terwijl niet meer valt te achterhalen wie wat heeft gedaan.

Franse episode

Van 1939 tot en met 1968 was Pieter Schoen eigenaar. Hij was de vader van de in 2018 overleden Jan Schoen, die velen nog kennen uit de charterwereld. In die tijd werkte ik samen met jachtontwerper Jaap Kramer (zie over die episode mijn artikel over de Wadder in de vorige Spiegel, SdZ 2022.6) Op een gegeven moment hadden we contact met een restauranthouder uit Parijs, de heer Bouchier. Hij zocht een jacht met veel ruimte en wilde ook op zee kunnen zeilen. Hij was echter zeer gecharmeerd van de oud-Hollandse scheepstypen. We kwamen in contact met de familie Schoen en ik weet nog goed dat ik met Jaap Kramer en vijf Fransen vanaf Schiphol richting Stavoren reed in onze Saab stationcar, waarin toen nog zeven zitplaatsen waren! Het gezelschap scheepte zich in en er was niemand minder dan Fred Koch (bekend van de reisverhalen van de Lemsteraak *Alcedo*) ingehuurd om de Fransen het platbodemzeilen bij te brengen.

Na de koop had Jaap Kramer nog regelmatig contact met monsieur Bouchier. De naam van het schip was inmiddels veranderd in *Adagio*

TE KOOP:

Het prachtige Lemsteraakjacht „ADAGIO II” voorheen „VLIELAND”. 13,60 x 4,36 x 1,24 m. Een van de stoerste en zeewaardigste jachten van dit type. Zeilde de laatste jaren vanuit Franse havens aan het Kanaal naar de Golf van Biskaje en Atlantische Oceaan. In 1970 werden 1100 zeemijlen afgelegd, waaronder een tocht naar Ierland. Handzaam jacht, meestal door drie mensen gezield.

Origineel, klassiek jacht (1909), casco in goede conditie. Ingericht voor 6 personen. Oud-Hollandse salon; badkamer met zitbad. Bijna onafgebroken is er aan dit jacht vernieuwd. Nieuwe zwaarden; gasstel met grill; al. folkeshoortieren, solide zeerailing met teak potdeksel; 6 cyl. Volvo Penta diesel; autom. pivoet met afzet. bed; over hele dek; strijkbare mast. Volledig uitgerust met elektronische apparaten; reddingsvlot in container, rubberboot met buitenboordmotor; generator; dekwaaspomp, enz. Complete zeilgarderobe, w.o. kluiver, jager, spinnaker (dacron) en zware stormfok (katoen). Drinkwater 1 ton, brandstof 1 ton.

Aangezien er het gehele jaar mee wordt gevaren, alleen na afspraak te bezichtigen in een Franse haven. Prijs f 160.000,—.

Gedetailleerde informatie verkrijgbaar bij Bureau voor Jachtbouw en Watersport Jaap A. M. Kramer NBIA, van Oosten de Bruijnstraat 13, Haarlem. Telefoon (023) 327182.

II. De Fransen stelden kennelijk heel andere eisen aan comfort, want het voorschip werd volledig aangepast. Kooien werden gesloopt en onder het voorluik werd een groot gietijzeren bad geplaatst en een wastafel met twee gigantische spiegels! Op een gegeven

moment stond ik zelfs te tekenen aan een nieuw zeilplan, waarbij een bezaansmast achter het doghouse moest komen. Dat zou op zee een stuk prettiger varen met kleinere zeilen. Het was eigenlijk een onmogelijke opgave om hier iets zinnigs van te maken. De tekeningen

verdwenen gelukkig in het ronde archief en het nieuwe zeilplan werd nooit gerealiseerd.

Terug naar Nederland

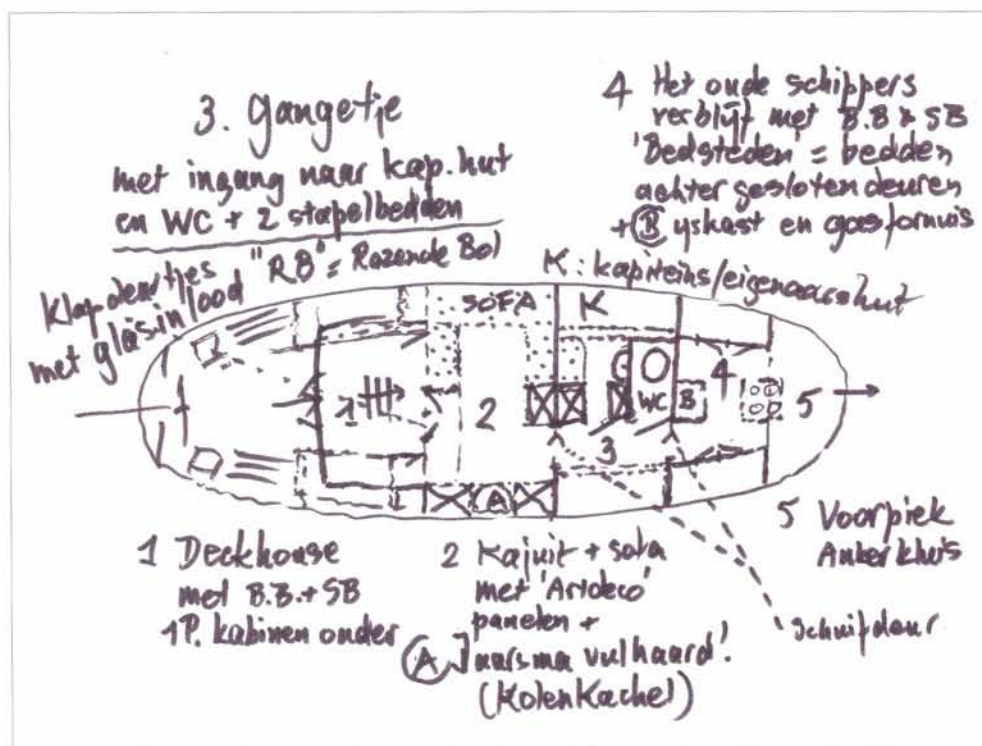
Bouchier zeilde niet alleen veel op de Middellandse Zee, het schip zeilde vanuit Franse havens aan de westkust ook naar de Kanaal-eilanden en zelfs Ierland, wellicht ook met de volgende eigenaar, M. Mangematin, aan het roer. Terug in Nederland toont de aankoopkeuring van maart 1980, getekend door "Het Wakend Oog" in Harlingen, het schip als Lemsteraak *Loleil*. Het wordt in 1981 verkocht aan de derde Franse eigenaar Jean Paul Sévestre.

Die verkocht de Lemsteraak weer door aan Frederik de Vos uit Amsterdam die het jacht de naam *De Gouden Engel* gaf. Hij genoot er maar zes jaar van en verkocht het schip eind 1987 aan Kurt Berger uit de beurt van Oldenburg, die na een korte zeiltijd het schip later jarenlang in de "rommelhoek" van de bekende kottwerf Bültjer in Ditzum onder een tent was vergeten.

Daar vonden Harald Pätzold en zijn vrouw Helga Thomas uit Elsfleth het schip, kochten het rond 1999/2000, lieten er een nieuwe Mercedes motor inbouwen en roer een zwaarden door Bültjer nieuw maken. De naam werd

wederom *Vlieland*, zoals onder Schoen. Tijdens het vernieuwen van de binnenbetimmering in het voorschip stopte de refit. Weer acht jaar later ontdekte Martin Dielen het jacht te koop in Elsfleth. Een afspraak voor een bezichtiging op korte termijn was snel gemaakt en ondanks de verwaarloosde toestand was het hele gezin met vrouw Ariane en de kinderen Jan en Ella meteen verliefd op het schip. Zoon Piet had vanuit Nieuw-Zeeland al gemaaid, niet terug te willen komen, alser bij thuiskomst geen nieuw schip op hem zou wachten.

Pinksteren 2008 konden Ariane en Martin

linksboven: Voor anker achter Île de Bréhat in augustus 2017

boven: Voor anker bij Île Glénant in juli 2017

midden: De fraaie eikenhouten glas-in-lood deurtjes sieren nog steeds de ingang van de salon. De kwaliteit is nog perfect!

onder: Jarenlang heeft deze kolenkachel het jacht verwarmd. De kachel is aan restauratie toe en tijdelijk heeft Martin een heteluchtverwarming aangelegd

linksonder: De schets van het oude interieur. Jan Schoen tekende de indeling vele jaren later na vanuit zijn herinnering

het 35 ton zware jacht kopen, ze gingen er met hun gezin eerst een seizoen mee zeilen. Er moest echter ook veel aan worden getimmerd en onderhouden. Daarvoor werd in 2008 binnendoor naar Venlo gevaren, zodat er dichterbij huis kon worden gesloopt, geveerd en getimmerd. Na de *Bollevaer* was dat de tweede grote restauratieklus – zonder een ligplaats in de buurt is dat niet te doen. Want naar de ligplaats in Lauwersoog is het altijd nog drie en een half uur rijden vanuit de woonplaats in het West-Duitse Korschenbroich, vlak bij Roermond. Nog belangrijker is beslist het meedoen van een sterke partner die met enthousiasme eveneens de vervelende roestbestrijding ter hand neemt.

Gedubbeld

Jan Schoen wist uit z'n hoofd een tekening van het vooronder te maken om de oorspronkelijke indeling (ongeveer) te kunnen herstellen. Zo lag er na een tochtje samen met Jan van Hoorn naar Enkhuizen een idee klaar om het vooronder deels terug te brengen naar de oude situatie. Na een winter timmeren kun je nu weer rechtop staan onder het voorluik, zijn er ruime kooien aan bak- en stuurboord en is er veel opbergruimte.

De ruime eigenaarshut aan bakboord is gebleven en de langsscheepse kombuis er tegenover is nog aardig origineel. Verrassend zijn de dubbele kooien onder het doghouse. Dankzij de hoge zitbanken in het doghouse heb je best veel ruimte boven deze kooien.

Er is in de loop der jaren al heel wat aan het jacht gerestaureerd. Het vlak is grotendeels gedubbeld met maar liefst 10 mm dikke staalplaten. Onder de kajuit is op het vlak ooit een 15 cm dikke laag beton gestort. Het jacht was al zwaar gebouwd, dus kwam het totaalgewicht voor deze 13,44 m lange aak op maar liefst 35 ton.

Toen de eigenaars een nieuwe mast en giek lieten maken bij Ventis werd er gesuggereerd dat er wel wat meer tuig op kon! Toch is een mast, die even lang is als het schip, voor het varen met gestreken mast door Frankrijk, ideaal. Tijdens tochten op zee kan het weer plotseling omslaan en dan kunnen de zeilen wat langer bijblijven staan zonder dat direct hoeft te worden gereefd. Voor het zeilen met z'n tweeën en meestal zonder wedstrijdbemanning heel belangrijk. En het lagere tuigplan is ook meer in lijn met een authentiek tuig.

In 2010 mocht Molenaar een stel nieuwe zeilen maken en in 2013 werden een nieuwe mast en giek besteld bij Ventis - de gezonde rest van de giek was nog goed voor een nieuwe kluiverboom. Vanaf het jaar 2000 hadden ze al met de *Bollevaer* een vaste ligplaats in het

In het helaas gesloopte dok in Lauwersoog werd niet alleen het onderwaterschip in de antifouling gezet, maar eerst de hele romp tot aan het berghout met hogedruk-waterstralen (3000 bar) kaal gehaald om een grondige keuring mogelijk te maken en een compleet nieuw, modern 2K verfsysteem aan te brengen.

Noordergat, die later werd omgeruild voor de museumhaven 't Booze Wijf.

Tour de France en bateaux

Ariane en Martin zijn in het dagelijks leven druk bezig met de administratie van kinderdagverblijven en als architect, maar in 2017 besloten ze een half jaar sabbatical te nemen. Zij wilden dezelfde tocht maken als Mr. Bouchier ooit had gemaakt. De tocht ging van Lauwersoog naar Venlo, van daar begin april de Maas op, via de Napoleontische Kanalen door de Ardennen, Champagnestreek en Bourgogne naar de Saone. Via de Saône en Rhône naar Avignon en Arles. Vervolgens via het Canal du Rhône à Sète naar de Étang de Thau en daarna via het Canal du Midi, de Garonne langs Bordeaux en de Gironde naar zee. Vanuit Royan voeren ze richting het noorden langs de kust en eilanden van de Vendée en Bretagne en via de Britse Kanaaleilanden, Normandië en België terug naar Vlissingen. Tijdens deze reis met veel dagtochten kwamen ze in de grootste Bretonse visserijhaven, Guilvinec, bij toeval Jan Schoen tegen. Dat was voor beiden een grote verrassing!

Het staat er allemaal in een paar zinnen, maar Martin vertelde dat hij nog nooit in zijn leven zo veel had gerekend om op het juiste tijdstip een haven binnen te kunnen lopen. Met tot tien knopen stroom en 12 m getijverschil wil je beslist niet ergens op de granieten rotsen lopen! Zowel hij als zijn vrouw Ariane waren

blij toen ze eindelijk, net voor de eerste herfststorm in september ons land geselde, weer in Vlissingen aankwamen en gewoon via de binnenwateren naar Lauwersoog terug konden varen. Er stonden toen 425 sluispassages op de teller.

Nooit volmaakt

Na ons bezoek gaat Martin door met zijn werkzaamheden aan boord van het inmiddels 113-jarige schip. De nieuw geïnstalleerde heteluchtkachel moet ook zijn warmte in het voorschip afgeven en daarvoor zijn nieuwe slangen nodig. Tegels achter de kachel worden bijgewerkt, hout in de olie gezet en thuis wachten blokken en gaffel.

In de haven ligt naast de *Vlieland* ook de 12.00 m Giponschokker *Zilt & Zon* van zijn broer Bernd en familie. In hun bezit is ook nog steeds de *Vrouw Elske*, opgeslagen op de wal in Roermond en wachtend op de volgende generatie. De (klein)kinderen zijn enthousiaste platbodemeizelers en we verwachten dat ze dat nog heel lang zullen blijven, zeker met zulke bezielende ouders als de broers en grootvader Willi Dielen. Bovendien behoren ze al ruim 40 jaar tot de enthousiaste lezerskring van de Spiegel!